

LITERAATUUR
MUSEUM

LESPAKKET

Schrijfster zijn in de negentiende eeuw

literatuurmuseum.nl / verhalen / schrijfster-zijn-in-de-19e-eeuw

OPDRACHTEN BIJ
HET VERHAAL OVER
**SCHRIJFSTER ZIJN IN DE
NEGENTIENDE EEUW**

Schrijfster zijn in de negentiende eeuw

‘(...) is uw geest u te magtig, welnu, wees dan moedig en wijd u aan dezen, doch beschouw u alsdan als een Paria der maatschappij, als een priesteres van den God, dien gij dient. Vraag der wereld liefde noch vriendschap, want zij zal u beide weigeren. Trek u terug op uw heilige hoogten, en laat van daar uw gewijde toonen tot haar afdalen, zonder dat gij van haar iets terug wacht.’

– Elisabeth Hasebroek, *Twee vrouwen*, 1840

Als je er een willekeurige methode literatuurgeschiedenis op naslaat, zou je misschien de indruk kunnen krijgen dat vrouwen in de negentiende eeuw in Nederland niet of nauwelijks literair actief waren. In het verhaal *‘Omdat ik iets te zeggen had’* lees je dat dat beeld niet klopt. Je maakt hier kennis met een aantal van de minstens 400 Nederlandse vrouwen die in de negentiende eeuw schreven en publiceerden.

Opdracht 1

1

Bekijk de lijst met boeken die je leest voor je leesdossier voor het vak Nederlands (of Literatuur). Zijn de boeken die je gekozen hebt voornamelijk geschreven door mannen, vooral door vrouwen of is de verdeling ongeveer gelijk?

2

Maak je, in de boeken die je leest voor je leesdossier, een bewuste keuze voor mannelijke of vrouwelijke auteurs, of speelt dit helemaal geen rol? Waarom wel/niet?

3

In de *Inleiding* bij het verhaal 'Omdat ik iets te zeggen had' lees je dat vooral vóór de negentiende eeuw zo goed als geen vrouwen tot de literaire canon gerekend werden. Wat zou hiervoor volgens jou een reden kunnen zijn?

4

Denk je dat ook voor de literatuur van de twintigste en eenentwintigste eeuw geldt dat we meer mannen dan vrouwen rekenen tot de literaire canon? Waarom wel of waarom niet?

Opdracht 2

1

Maak je voor Nederlands (of Literatuur) gebruik van een methode voor literatuurgeschiedenis (zoals bijvoorbeeld *Laagland*, *Dautzenberg*, *Eldorado*, www.literatuurgeschiedenis.nl of een andere methode)?

2

Wat kun je zeggen over de verhouding mannelijke en vrouwelijke auteurs die in je literatuurmethode aan bod komen? Kijk naar de foto's op het omslag, de auteurs die in de flaptekst genoemd worden, de auteurs die in een eventuele tijdbalk genoemd worden en de auteurs die in de methode zelf behandeld worden. Hoeveel mannen en hoeveel vrouwen tel je?

Beeld op het omslag: _____ mannen, _____ vrouwen.

Flaptekst: _____ mannen, _____ vrouwen.

In de methode: _____ mannen, _____ vrouwen.

3

Ontbreken er in je literatuurmethode vrouwelijke auteurs die je daarin wel had verwacht? Zo ja, om welke auteur gaat het en waarom had ze volgens jou eigenlijk niet mogen ontbreken?

4

Worden er in de behandeling van de literatuur van vóór 1880 vrouwelijke auteurs genoemd in de literatuurmethode? Zo ja, welke vrouwelijke auteurs zijn dat?

Opdracht 3

In het verhaal 'Omdat ik iets te zeggen had' lees je dat een aantal vrouwelijke auteurs uit de negentiende eeuw elkaar kenden, zij het meestal niet persoonlijk. Ze reageren op elkaars werk in onder andere tijdschriftartikelen, in hun romans en in voorwoorden bij vertalingen. In het hoofdstuk 'Een netwerk' kun je lezen over vier vrouwen uit dit 'virtuele netwerk' van schrijvende vrouwen: Geertruida Bosboom-Toussaint, Elise van Calcar, Augusta de Wit en Nellie van Kol.

1

Lees het hoofdstuk 'Een netwerk'.

2

Van wie van deze vier vrouwen vind jij dat ze het meest in aanmerking komt om opgenomen te worden in je methode literatuurgeschiedenis? Welke schrijfster kies je en waarom?

3

Als de schrijfster een plekje in je literatuurmethode zou krijgen, in welk hoofdstuk en/of paragraaf zou dat dan zijn? Waarom?

4

Schrijf een bijdrage over de schrijfster voor je literatuurmethode. Let erop dat de opzet van deze bijdrage hetzelfde is als die voor andere auteurs in de methode. Een bijdrage kan bestaan uit een korte biografie, een beschrijving van de belangrijkste kenmerken van het werk van de auteur, de betekenis van de auteur in de literatuurgeschiedenis, een (korte) bibliografie, soms een kort citaat uit het werk van de auteur en een afbeelding.

Maak voor je bijdrage gebruik van informatie uit het hoofdstuk 'Een netwerk' of uit andere bronnen. (Vergeet niet je bronnen te noemen.)

In het Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland kun je informatie vinden over de genoemde auteurs.

5

Maak een keuze:

- a) Neem je bijdrage op in je leesdossier. Schrijf hier een inleiding bij, waarin je je antwoorden op vraag 2 en 3 verwerkt.
- b) Bundel de bijdragen van jou en je klasgenoten tot een hoofdstuk 'Schrijvende vrouwen in de negentiende eeuw'. 'Schrijf een inleiding bij dit hoofdstuk waarin je je antwoorden op vraag 2 en 3 verwerkt.

